

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Mattheüs 5, 1 - 3
Ochtenddienst / middagdienst

Broeders en zusters,

1. **Votum**
2. **Zegengroet**
3. **Zingen : Psalm 34 : 1 en 2**
4. **Lezing van de wet**
5. **Zingen : Lied 402 : 2 en 4**
6. **Gebed voor vergeving van de zonden en vernieuwing door de Heilige Geest**
7. **Schriftlezing : Mattheüs 4 : 12 – 25**
8. **Zingen : Psalm 68 : 10 en 11**
9. **Tekst : Mattheüs 5 : 1 - 3**
10. **Prediking**
11. **Zingen : Psalm 34 : 6 en 7**
12. **Dankzegging en voorbede**
13. **Dienst van de offergaven**
14. **Slotzang : Psalm 131 : 1 - 3**
15. **Zegen**

Middagdienst

- 1. Votum**
- 2. Zegengroet**
- 3. Zingen : Psalm 34 : 1 en 2**
- 4. Gebed om zegen over de opening van Gods Woord**
- 5. Schriftlezing : Mattheüs 4 : 12 – 25**
- 6. Zingen : Psalm 68 : 10 en 11**
- 7. Tekst : Mattheüs 5 : 1 - 3**
- 8. Prediking**
- 9. Zingen : Psalm 34 : 6 en 7**
- 10. Apostolische geloofsbelijdenis op de wijs van Gezang 179b**
- 11. Dankzegging en voorbede**
- 12. Dienst van de offergaven**
- 13. Slotzang : Psalm 131 : 1 - 3**
- 14. Zegen**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

Waarschijnlijk valt het ons niet op dat met de beroemde rede van de Heer Jezus op de berg een nieuwe fase aanbreekt in het werk van de Heer. Want wie vertrouwd is met de Bijbel kent deze rede wel. Hij hoort bij de beroemdste gedeelten uit de Bijbel. Toch is hier wel heel wat aan de hand. En menig godsdienstige Jood zal toch wel even de wenkbrauwen hebben gefronst en zich hebben afgevraagd wat Jezus nu ging doen. Want tot nu toe heeft Jezus zich steeds duidelijk aangesloten bij de vertrouwde Joodse gebruiken. In vers 23 van hoofdstuk 4 schrijft Mattheüs dat Jezus door heel Galilea trok en in de synagogen het goede nieuws van het koninkrijk van God verkondigde en iedere ziekte en kwaal onder het volk genas. Hij had zich steeds gepresenteerd als een Schriftgeleerde in de traditionele kerk. En als Hij preekte in de synagogen dan deed Hij dat zoals behoorde. Hij preekte vanuit het Woord van God. Een voorbeeld daarvan is te vinden in Lucas 4,14ff. Daar preekte Hij vanuit Jesaja. Onder opzicht van de leiders van de synagogen. *[Nieuwe fase]*

Maar nu lijkt Hij te breken met die werkwijze. We lezen in vers 1 van hoofdstuk 5 dat Jezus de berg opging toen Hij de mensenmassa zag. Jezus ziet de mensenmassa als Hij bij in de steden van Galilea bezig is en besluit dan op te trekken naar de berg. Dit was trouwens niet zomaar een berg in de landstreek van Galilea. Het is een specifieke berg. Want Mattheüs gebruikt een bepalend lidwoord om de berg aan te duiden. Het is dezelfde berg waar Jezus de apostelen het bevel gaf om de wereld in te gaan om de volken tot zijn leerlingen te maken. Want in vers 16 van Mattheüs 28 lezen we ‘dat de elf leerlingen naar Galilea gingen, naar de berg waar Jezus hen had onderricht.’ Deze berg wordt als het ware het centrum van waaruit Jezus gaat werken. Het is ook de berg waar Jezus zich geregeld terugtrok om tot zijn Vader te bidden. *[Centrum werk]*

De Heer Jezus Christus breekt dus met de oude gewoonte om vanuit de synagogen op te treden en begint nu een eigen school. Niet langer geeft Hij onderwijs onder het toezicht van de leiders van de synagogen, maar Hij wordt eigen baas. En ook zien we Hem in de Bergrede niet werken vanuit het Oude Testament, maar Hij geeft vrij onderricht. Waarmee Hij zijn onderwijs uiteindelijk gelijk stelt aan het Woord van God. En wij zien dat onderwijs terecht in het verlengde van wat we lezen in het Oude Testament, maar het is even de vraag of dat voor de mensen in die tijd gelijk net zo duidelijk was. In vers 17

meldt Jezus expliciet dat Hij niet gekomen is om de Wet of de Profeten af te schaffen. Blijkbaar was het nodig om dat apart te melden. Dus op dat punt waren er blijkbaar twijfels ontstaan nu Jezus niet meer vanuit de synagogen en de Schriften gingen onderwijzen. Hoe zou u reageren als u zou horen dat uw predikant op vrijdagavond op eigen initiatief en onder eigen beheer bijeenkomsten ging beleggen in een sportzaal. Daar gaat hij dan lezingen houden over goed leven of iets dergelijks? Zou u dan niet denken dat hij zijn eigen leerschool begonnen was, waar hij de mensen lastig valt met zijn eigen wijsheid? **[Geen breuk]**

Zo begint de Heer Jezus met de Bergrede een nieuwe fase in zijn optreden in Israël. Hij neemt duidelijker afstand tot de gevestigde orde. Ongetwijfeld hebben de mensen die Hem gevolgd zijn naar de berg daar iets van gevoeld. En dat heeft de spanning opgevoerd al voordat Jezus het woord had genomen. Wat gaat Jezus ons zeggen? De Heer is zich die spanning ongetwijfeld bewust geweest en Hij stelt zijn toehoorders niet teleur en zegt in negen spreuken waar het op aankomt als je het Koninkrijk van God wil beërven en wilt delen in het eeuwig leven. Uit de vorm is al af te leiden dat deze spreuken goed doordacht zijn. Ze kennen namelijk een gelijke opbouw. Ze beginnen met de 'gelukkig' en dan zegt Hij wie 'gelukkig' te noemen zijn. In de nazin zegt Hij dan waarom je dan gelukkig genoemd kan worden. Met deze zaligsprekingen, gelukwensen, zet Jezus dus helder en onomwonden neer waar het op neerkomt als je in het Koninkrijk van God een plek wilt ontvangen. Zo zet Hij met negen krachtige lijnen de mens neer die het Koninkrijk van God beërft. **[Begin onderwijs]**

Als wij dan nu beter naar die eerste gelukwens gaan kijken, dan moeten we dus goed beseffen dat het niet toevallig is dat Christus met deze gelukwens begint. Wat ook wel blijkt uit de nazin. Want wat was tot nu toe de kern van het onderwijs van de Heer geweest? Dat staat in vers 23 van het vorige hoofdstuk. Namelijk dat Jezus het goede nieuws van het Koninkrijk verkondigde. Waarmee het onderwijs van de Heer naadloos aansloot bij dat van Johannes de Doper. Die had de mensen bekend gemaakt dat het Koninkrijk van God dichtbij is gekomen. En nu maakt Jezus dus bekend voor wie dat Koninkrijk is. Het is namelijk voor mensen die nederig zijn van hart. Hij presenteert zich hier dus als degene die bepaalt wie er wel en niet dat Koninkrijk binnen mogen gaan.

En wie zijn dat nu? Die mensen in de NBV omschreven worden als mensen die nederig zijn van hart. Ik zou me voor kunnen stellen dat sommigen onder u hierbij denken aan bescheiden mensen. Mensen die zichzelf niet opdringen en meestal maar op de achtergrond staan. De van nature wat eenvoudige mensen. Hoe begrijpelijk die gedachte ook is, toch is deze niet juist. Want voor al deze gelukwensen uit de Bergrede geldt dat de eigenschappen die Jezus hier noemt geen natuurlijke eigenschappen zijn. **[De kwaliteiten]** Het gaat hier dus niet om mensen die van nature bescheiden zijn. Die van nature eenvoudig zijn. In de vertaling van 1951 stond ‘zalig de armen van geest’. Die vertaling zorgde ook gemakkelijk voor misverstanden. Omdat mensen hierbij wel dachten aan mensen met een verstandelijke beperking. Maar ook dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn geweest van de Here. En het gaat hier ook niet om mensen die arm zijn of die onderdrukt worden door mensen die hun macht misbruiken, zoals ook wel eens is gesuggereerd. Het gaat in deze gelukwensen niet om eigenschappen die mensen van nature hebben. Dus als iemand in die richting zoekt, dan weet je al bij voorbaat dat er in de verkeerde richting gezocht wordt.

Van der vertaling van 1951 moet gezegd worden dat hij dichter bij de Griekse tekst blijft dan de NBV. Want die geeft eigenlijk meer een interpretatie dan een vertaling. Het woord ‘arm’ geeft namelijk beter aan waar het om gaat dan het woord ‘nederig’. Want letterlijk staat er ‘bedelaar’. Gelukkig de bedelaars van geest. Het gaat hier om mensen die bedelaars zijn wat de geest betreft. Natuurlijk bedelaars zijn normaal gesproken ook arm. Maar u zult met me eens zijn dat er een aanzienlijk verschil is tussen bedelaars en arme mensen. Want lang niet alle arme mensen zijn ook bedelaars. Je hebt arme mensen die op allerlei manieren proberen zelf wat geld te verdienen. Of ze gaan het bos in op zoek naar voedsel. Ze proberen zichzelf toch op een of andere manier te redden. Ze willen voorkomen dat ze om geld of voedsel moeten gaan bedelen. Dat is hun eer te na. Maar een bedelaar vraagt van andere mensen om hem te redden. Hoe zoekt zijn redding niet in zijn eigen inspanning, maar verwacht het van het werk dat anderen hebben gedaan en hij vraagt of hij mag delen in de opbrengst van de inspanning van een ander.

[Het gaat om bedelaars van geest]

Maar wanneer is iemand dan wel een bedelaar wat de geest betreft? Een bedelaar wat de geest betreft is iemand die weet dat hij of zij voor het aangezicht van God niets is. Omdat hij weet dat hij God niets te bieden heeft. Want wat hebben wij God nou te bieden?

Het feit dat we uit een goede familie komen? Het feit dat we uit Nederland komen? Het feit dat we misschien goed kunnen leren en hoge cijfers halen? Het feit dat we er leuk aanzien? Het feit dat we altijd leuk overkomen? Het feit dat we het nodige geld op de bank hebben staan? Of misschien het feit dat we zoveel geld aan de kerk en goede doelen geven? Of het feit dat we veel van onze vrije tijd in de kerk steken? Zal iets daarvan indruk maken op de HERE? Ja, waar kunnen u en ik nu indruk mee maken bij God?

Vandaag hoor je nogal eens mensen zeggen: 'God houdt van je zoals je bent.' Dat bedoelen ze ongetwijfeld goed. En in een bepaalde situatie kan ik me ook nog eens voorstellen dat je dat tegen een broeder of zuster zegt. Tegen iemand die maar niet durft te geloven dat Christus voor hem gestorven is en die blijft hangen in zijn gedachte dat hij de liefde van God niet waard is. Maar in zijn algemeenheid zou ik die uitdrukking niet snel gebruiken. Want hij kan gemakkelijk ervoor zorgen dat we ons niet meer arm voelen en dat we ook geen behoefte hebben om te bedelen. Paulus verklaart in Filippenzen 3:8 alles wat hij was en wat hij voor de HERE had gedaan in zijn leven voor 'afval'. Hij zegt dat het niets waard is. Het is voor een christen noodzakelijk dat hij of zij gaat voelen dat we van onszelf niets zijn en niets hebben. We moeten onze trots op onszelf loslaten. **[Christen noodzakelijk]** Kunt u dat in alle oprechtheid van uzelf zeggen? En antwoord nu niet te snel. Laat die vraag echt tot uw hart doordringen. 'Heer, ik kom tot u met handen die leeg zijn. Ik heb niets verdiend. Ja, straf heb ik verdiend met mijn zonden en oppervlakkigheid. Ik verdien dat u de deur voor mijn neus in het slot gooit en in het slot laat. Want wat heb ik wat ik U zou kunnen aanbieden? Alles wat ik zou willen aanbieden is onvolmaakt en met zonden bevlekt. Het is gewoon niet goed genoeg voor u. En het goede dat er is, is niet eens van mezelf? Dat heb ik van U gekregen.' Pas als we beseffen dat we volkomen aan God onderworpen en van Jezus afhankelijk zijn, dan kunnen we bedelaars worden. Zolang we denken dat we onszelf nog wel op enige manier kunnen redden, als is het dan nog zo mager, dan zijn we nog altijd geen bedelaars. Echte bedelaars van geest zijn gestopt met op hun eigen inspanning te hopen en ze vestigen hun hoop op de liefde en genade van God.

Dus het gaat om de vraag hoe ik over mezelf denk in relatie tot God en in tegenwoordigheid van God? Hoe denk ik over mezelf in relatie tot die God die echt alles van me weet. Die iedere donkere hoek van mijn hart en van mijn leven kent. Voor wie niets

verborgen is en van wie ik weet dat Hij het kwaad hartgrondig haat en het kwaad ook nooit ongestraft laat. *[Hoe denk ik over mezelf?]*

Hoe wordt een mens een bedelaar van geest? We moeten dat niet bij onszelf zoeken en we moeten ook niet proberen onszelf arm te maken. Dat was de fout van de kloosterlingen. Die probeerden met zichzelf te straffen en zichzelf te haten zichzelf arm te maken. Maar dat werkt niet. Want dat is als een zeepbel. Want op het moment dat je denkt dat je jezelf nu echt arm hebt gemaakt, ben je het alweer kwijt. Want dan ben je toch weer trots op je eigen prestatie. Als je de hele dag tegen jezelf roept dat je niets waard bent, dan wordt je ook niet een bedelaar van geest. Want dan voel je ongetwijfeld wel je armoede, maar ben je nog geen bedelaar. Dat is iets wat je in de Reformatorische kringen veel tegen komt. De mensen voelen zich wel arm, maar ze gaan niet bedelen. Arm van geest kun je alleen maar worden door op te zien naar God. Door te letten op zijn grootheid. Door te letten op zijn heiligheid. Door ook te letten op de grootheid van zijn trouw. Door te bedenken waar God recht op heeft in uw leven en wat u Hem er werkelijk van geeft. Wie echt naar God kijkt in zijn hoogheid en heerlijkheid die kan niet anders dan zijn eigen leegte en armoede voelen. Maar dat is slechts één kant. Maar wie echt naar God kijkt, dan kan ook niet om Jezus Christus heen. Want wie naar God kijkt en de Zoon niet ziet, ziet God niet echt. En wie Jezus Christus ziet, ziet Hem die zijn leven heeft gegeven om onze zonden weg te nemen en ons heilig en rein voor God te kunnen plaatsen. Die ziet Hem die één met ons wil zijn en die wil dat we één zijn met Hem. Die ziet Hem die ons wil laten delen in al zijn schatten. Als je bij Jezus Christus bedelt ontvang je schatten. Want diezelfde heilige God is ook vol genade. Hij is een God die alles van u en mij eist, maar tegelijk ook ons alles, maar dan ook echt alles wil geven, wat wij nodig hebben. En die daar ook vreugde in heeft en eer in vindt. Durf dus met een oprecht hart te bedelen bij God. Erken maar in alle eenvoud dat u arm bent van geest. Arm aan geestelijk leven. Arm aan het leven dat in God zijn vreugde en geluk vindt. En God zal het u geven. *[Je wordt een bedelaar]*

Ja, Jezus Christus zegt het met veel nadruk dat voor zulke mensen het Koninkrijk van God is. Het werkwoord 'zijn' wordt nog wel eens weggelaten in het Grieks, maar hier niet. Hier krijgt het de nadruk. En het staat in de tegenwoordige tijd. Voor zulke mensen is het Koninkrijk van God. Zulke mensen hebben het toegangsbewijs voor het Koninkrijk van God in handen. Ze zullen er binnen gaan. Ja, ze zijn feitelijk al binnen.

Amen